

Priopćenje za javnost: Pacijenti imaju pravo znati

U povodu Europskog dana prava pacijenata, udruge Europa Donna Hrvatska i Koalicija udruga u zdravstvu te suradne udruge bolesnika, koji se liječe biološkom terapijom, na konferenciji za novinare tražile su uvođenje informiranog pristanka za pacijente pri propisivanju bioloških i biološki sličnih lijekova.

Pacijentova aktivna uloga u suodlučivanju o svojem liječenju nema alternative u suvremenoj medicinskoj praksi. Liječnik danas zajedno s pacijentom donosi odluku o njegovu liječenju uzimajući u obzir cjelokupno stanje pacijenta. Odabir lijeka treba se temeljiti na procjeni pacijenta, bolesti i lijeku te u dogovoru s pacijentom potpisom informiranog pristanka. Svaki liječnik mora imati neograničene mogućnosti odabira lijeka na osnovi procjene omjera koristi i rizika za pacijenta, istaknuto je na konferenciji.

Informirani pristanak – dobar i za pacijente i za liječnike

Predsjednik Koalicije udruga u zdravstvu Ivica Belina govorio je o suradnom partnerstvu u medicini te istaknuo kako ono zahtijeva velik angažman i liječnika i pacijenata u svim fazama liječenja. Posebno je upozorio na Europsku povelju o pravima pacijenata koja, uz ostalo, definira pravo na informaciju te pravo na suodlučivanje:

„Partnerski odnos pacijenta i liječnika može funkcionirati samo ako obje strane imaju valjane razloge vjerovati da će se uzajamne obveze poštovati. Suradno partnerstvo uključuje informirani pristanak i zajedničko donošenje odluka o liječenju”, istaknuo je Belina.

Uvođenjem informiranog pristanka ističe se drugo načelo medicinske etike, koje proizlazi i u skladu je s Hipokratovom zakletvom: **Volja bolesnika jest vrhovni zakon! (Voluntas aegroti suprema lex!)**

Bolesnici moraju u informiranom pristanku biti obaviješteni o koristima i rizicima promjene biološke terapije i ne smije biti zamjene iz nemedicinskih, tj. administrativnih razloga. Istaknuto je da se prema jasnom stajalištu HALMED-a izvorni biološki lijekovi i njihove biološki slične inačice ne mogu međusobno automatski zamjenjivati.

Na konferenciji za novinare istaknuta je uloga važnosti autonomije liječnika u propisivanju odabranog lijeka na osnovi kliničke procjene pacijenta, bolesti i lijeka, bez administrativnih zabrana i naloga o propisivanju lijekova.

Bolesnici se pribojavaju promjene lijekova zbog nemedicinskih razloga

Predstavnici udruga pacijenata koji se liječe biološkom terapijom iznijeli su svoja iskustva s primjenom bioloških lijekova, ali i bojazni vezane za promjene lijekova:

„Budući da praksa zamjene bioloških lijekova u Europi i svijetu nije nova te da mnogi zdravstveni sustavi nameću liječnicima zamjenu izvornih bioloških lijekova biosličnim lijekovima iz nemedicinskih razloga kao što je niža cijena, ovakva zabrinutost za prava i sigurnost pacijenata u hrvatskome zdravstvenom sustavu nije neopravdana”, rekla je predsjednica Europa Donne Hrvatske prim. dr. Vesna Ramljak.

Udruge pacijenata zaključile su da će se uvođenjem informiranog pristanka učvrstiti povjerenje te će se odgovarajuća odluka o propisivanom biološkom lijeku moći provoditi samo uz autonomnu odluku liječnika i partnerski odnos s pacijentima.

Prihvatanjem informiranog pristanka liječnik obiteljske medicine ili ljekarnik neće moći promijeniti biološku terapiju, čime se ulijeva povjerenje među pacijentima.

Izdavanje biološke terapije u ljekarnama

Za većinu oboljelih biološka je terapija revoluciju u liječenju, u smjeru ulaska u remisiju, usporavanju progresije bolesti, sprečavanju nastanka invaliditeta te preranog odlaska u invalidske mirovine, vraćanja u proces rada i nemjerljivo podizanje kvalitete života. Trenutačna je praksa da oboljeli u Hrvatskoj svoju biološku terapiju, supkutanu i intravenoznu, primaju isključivo u bolnicama. Nakon protoka ciklusa moraju odlaziti u bolničku ustanovu u kojoj se liječe kako bi preuzeli novu dozu za novi ciklus. Takav način preuzimanja terapije, unatoč sve većoj samostalnosti bolesnika, s obzirom na to da mnogo oboljelih dolazi iz manjih sredina u veće gradove, što je napor bolesnicima te iziskuje troškove.

Na konferenciji je istaknuto da pojedini bolesnici zbog preuzimanja terapije i traženja „slobodnog dana“ ili dana bolovanja imaju problema s poslodavcima. Udruge pacijenata istaknule su kako je došlo vrijeme za moderniji pristup preuzimanju supkutane terapije, to jest preuzimanje terapije u ljekarnama na recept jer se već provodi kod oboljelih dječje i adolescentne dobi, te u susjednoj Sloveniji. Takav bi način uvelike olakšao oboljelima način preuzimanja te smanjio troškove bolesnicima iz udaljenih mjesta. Troškovi bi se znatno smanjili i Hrvatskom zavodu za osiguranje koji neće morati plaćati putne troškove te će se smanjiti gužve na bolničkim odjelima.

O Europskom danu prava pacijenata:

U situaciji u kojoj se zbog ušteda u sektoru javnoga zdravstva ograničavaju ili ukidaju zdravstvene usluge građanima, što izravno ili neizravno – djeluje na prava pacijenata, važno je upravo na ovaj dan podsjetiti na četrnaest prava propisanih Europskom poveljom. Četrnaest utvrđenih prava zajedno jamče zaštitu ljudskog zdravlja i kvalitetu zdravstvenih usluga, pa Rimska povelja u sve većoj mjeri postaje osnova za reforme sustava zdravstvene zaštite u zemljama EU.

1. Pravo na preventivne mjere

Svatko ima pravo na odgovarajuću uslugu u svrhu prevencije bolesti.

2. Pravo na dostupnost

Svatko ima pravo na dostupnost zdravstvenih usluga u skladu sa svojim zdravstvenim potrebama. Svima se jamči jednak pristup zdravstvenim uslugama, bez diskriminacije po imovnom stanju, mjestu prebivališta, vrsti bolesti ili vremenu potrebnom za pristup zdravstvenim uslugama.

3. Pravo na informaciju

Svatko ima pravo na pristup svim informacijama koje se odnose na: njegovo zdravstveno stanje, zdravstvene usluge i način njihova korištenja te mogućnosti koje pružaju znanstvena istraživanja i nove tehnologije.

4. Pravo na pristanak

Svatko ima pravo na sve informacije koje mu omogućavaju aktivno sudjelovanje u odlučivanju o vlastitom zdravlju. Takve informacije su uvjet za svaki postupak i zahvat u svrhu liječenja, kao i za sudjelovanje u znanstvenim istraživanjima.

5. Pravo na slobodan izbor

Svatko na temelju dostupnih informacija ima pravo na slobodan izbor između različitih postupaka i zahvata te između pružatelja zdravstvenih usluga.

6. Pravo na privatnost i povjerljivost

Svatko ima pravo na povjerljivost vlastitih podataka, uključujući one o zdravstvenom stanju i mogućim dijagnostičkim ili terapijskim postupcima, kao i na zaštitu privatnosti tijekom pregleda, specijalističkih obrada i liječničko-kirurških zahvata općenito.

7. Pravo na poštivanje pacijentovog vremena

Svatko ima pravo na ostvarivanje potrebne zdravstvene usluge unutar najskorijeg mogućeg i unaprijed zakazanog vremenskog termina. Ovo se pravo odnosi na svaki dio medicinskog postupka.

8. Pravo na nadzor standarda kvalitete

Svatko ima pravo na visokokvalitetnu zdravstvenu uslugu, vrednovanu prema jasno utvrđenim standardima.

9. Pravo na sigurnost

Svatko ima pravo na sigurnost od štete prouzročene slabom organizacijom zdravstvenih usluga, stručnim nemarom i pogreškom, kao i pravo na dostupnost visokih sigurnosnih standarda.

10. Pravo na inovacije

Svatko ima pravo pristupa inovativnim postupcima, uključujući dijagnostičke postupke sukladno međunarodnim standardima, neovisno o ekonomskim ili financijskim okolnostima.

11. Pravo na izbjegavanje nepotrebne patnje i boli

Svatko ima pravo biti sačuvan od patnje i boli, koliko god je to moguće, u svakoj fazi svoje bolesti.

12. Pravo na individualni pristup

Svatko ima pravo na individualno prilagođen dijagnostički ili terapijski postupak koji je u najvećoj mogućoj mjeri prilagođen osobnim potrebama.

13. Pravo na pritužbu

Svatko ima pravo na pritužbu u slučaju povrede prava te pravo dobiti odgovor ili drugu povratnu reakciju na svoju pritužbu.

14. Pravo na obeštećenje

Svatko ima pravo u razumnom roku na dostatno obeštećenje u slučaju pretrpljene fizičke, etičke ili psihičke povrede uzrokovane zdravstvenom uslugom